

Pripreme za ispitivanje krvi

Za većinu laboratorijskih ispitivanja krvi neophodna je priprema koja podrazumeva uzimanje uzorka (na prazan stomak) ujutru, 12 sati nakon poslednjeg obroka. Ovo je neophodno zato što hranjenje u kraćem periodu pred vađenje krvi dovodi po porasta koncentracije glukoze, holesterola, lipida, proteina, gvožđa i drugih metabolita.

Da bi se dobio verodostojan rezultat, u dogovoru sa lekarom, vađenje krvi obaviti nakon prekida terapije i vremena neophodnog da se sav lek izbacila iz organizma i realno odrede nove objektivne vrednosti – ovo se posebno odnosi na terapiju gvožđem, vitaminskim preparatima, hormonsku terapiju i dr.

Pre vađenja krvi izbegavati veću fizičku aktivnost, jer utiče na povećanje nivoa pojedinih enzima (pre svega CK i LDH).

Vađenje krvi za prolaktin, kortizol, ACTH, kateholamine mora se izvesti u stanju potpune relaksacije i mirovanja (ležanja) od 20-30 minuta. Ovo su i hormoni koji pokazuju izrazito dnevno variranje, te vreme i profil za vađenje krvi i njihovo određivanje treba da odredi sam lekar.

Za pacijente koji su na oralnoj antikoagulantnoj terapiji preporučuje se vađenje krvi u jutarnjim časovima i da uobičajenu terapiju uzmu nakon vađenja krvi. Ovo važi i za pacijente koji su na bilo kojoj hroničnoj terapiji.

Pripreme za test urina

Za pregled urina i/ili urinokulture neophodno je uzeti, nakon lične higijene (toplom vodom i sapunom), prvi jutarnji urin (srednji mlaz) u sterilnu posudu i u najkraćem roku doneti ga u laboratoriju.

Za analize koje se određuju iz 24h urina (celodnevno) treba popiti 6 do 8 čaša vode (oko 1,5 L). Urin sakupljati u čiste plastične boce (najbolje od flaširane vode). Prvo jutro skupljanja mokraće, najpre kompletno isprazniti bešiku, odbaciti taj urin i zabeležiti vreme. Sakupljati SVE uzorke urina tokom dana i noći u plastičnu bocu. Tačno 24 sata od početka sakupljanja, kompletno isprazniti bešiku i sav urin dodati prethodnoj količini. Ovaj poslednji uzorak kompletira Vaš 24h urin.

Pojedine analize 24h urina zahtevaju da se urin sakuplja uz dodatak konzervansa. Analize koje zahtevaju dodavanje konzervansa pri sakupljanju prve porcije urina su: 1. 5- HIAA, VMA, 2. Adrenalin, noradrenalin, dopamin (kateholamini), 3. 17-kortikosteroidi i 17-ketosteroidi i 4. Metanefrin i normetanefrin. Za navedene analize bočicu konzervansa pacijent dobija u laboratoriji (pre sakupljanja mokraće).

Sa nadležnim lekarom dogovoriti prekid tekuće terapije (preporuka je da se dan pre i na dan sakupljanja urina terapija ne uzima). Ne bi trebalo jesti banane, ananas, avokado, lešnike, bademe i ne bi trebalo piti kafu.

Pripreme za laboratorijska ispitivanja

Priprema za uzimanje uzoraka za mikrobiološku obradu je od posebnog značaja, jer može bitno uticati na rezultat ispitivanja. Sve uzorke treba uzimati pre započinjanja antibiotske terapije ili nekoliko dana (najmanje 48 sati) po prestanku primene antibiotika.

Urinokultura je najčešća analiza u mikrobiologiji. Priprema za davanje urina za urinokulturu, naročito značajna kod žena i male dece. Potrebno je oprati genitalije mlakom vodom i sapunom, te osušiti kožu čistim peškirom ili

papirnim ubrusom, bez mazanja bilo kakvih krema. Naročito obratiti pažnju kod dece da se vrati koža prepucijuma i onda opere okolina mokraćnog kanala . Budući da prvi mlaz urina praktično spira bakterije sa kože i bakterijsku floru mokraćnog kanala , u sterilnu posudu uzima se isključivo srednji mlaz, pri čemu je dovoljno čašicu napuniti do jedne trećine njene zapremine.

Prilikom sakupljanja urina u urikult, potrebno je prvo napuniti posudu urinom, a zatim uroniti hranljive podloge u urin, izvaditi ih posle nekoliko sekundi, odliti sav urin iz posude, pa vratiti podloge u posudu i zatvoriti je poklopcem. Kad god je moguće, uzorak urina treba dati ujutru, tako da u toku noći pacijent ne urinira pre nego što da uzorak. S obzirom da je urin dobra hranljiva podloga za razvoj bakterija, treba ga što pre dostaviti u laboratoriju ili držati u frižideru do donošenja u laboratoriju.

Za ispitivanje prisustva hlamidije, mikoplazme ili ureaplazme u urinu potrebno je dati prvi mlaz (prvog jutarnjeg urina) koji obično pokupi epitelne ćelije iz mokraćnog kanala u kojima se nalaze ovi mikroorganizmi. Ovo se pre svega odnosi na muškarce, pošto se ženama za izolaciju ovih mikroorganizama uzima cervikalni bris. Kod sumnje na uretritis bilo da je izazvan bakterijama, hlamidijom, mikoplazmom ili ureaplazmom, uzima se uretralni bris i to ujutru pre mokrenja, a ako to nije moguće onda bilo kada u toku dana, ali tako da između poslednjeg mokrenja i uzimanja brisa prođe najmanje 2 sata.

Bris ždrela (grla) treba uzeti ujutru, pre pranja zuba i unošenja hrane ili vode. Ukoliko ga je neophodno uzeti tokom dana, potrebno je da prođe bar 2h od poslednjeg konzumiranja hrane i pića. Bris nosa treba uzeti pre primene antibiotske terapije i truditi se da od poslednjeg ispiranja nosa prođe bar 3-4 sata. Najbolje bi bilo da se za mikrobiološki pregled sakupi sekret iz nosa, naročito ako je gust i obojen, jer to govori u prilog bakterijskoj infekciji, za razliku od providnog, vodenastog sekreta koji obično prati virusnu infekciju. Kod uzimanja brisa grla i nosa deci, roditelj treba dete da drži u krilu, jednu ruku da stavi preko obe njegove ruke, a drugu ruku da mu stavi na čelo i tako pridržava glavu dok mu stručno lice uzima briseve.

Ispijuvak (sputum) za mikrobiološku analizu najbolje je uzeti ujutru, pre uzimanja hrane ili ispiranja usta dezinfekcionim sredstvom i, naravno, pre započinjanja antibiotske terapije. Usta se prethodno isperu običnom vodom koja se izbacuje, a zatim pacijent, iskašlje iz dubine što više sputuma u sterilnu posudu. Uporedo sa analizom sputuma treba uraditi i bris usne šupljine. Postoje kriterijumi na osnovu kojih mikrobiolog, posmatranjem uzorka pod mikroskopom, zaključuje da li je uzorak adekvatan, odnosno da li je umesto sekreta iz bronha data pljuvačka, a takav uzorak ne može dati validan rezultat, pa ga ne bi trebalo dalje obrađivati.

Genitalni brisevi: vaginalni i cervikalni brisevi – pacijent ne bi trebalo da ima seksualne odnose 24 časa pre uzimanja brisa, da se ne pere i ispira 6 sati pre planiranog uzimanja briseva kao i da je prošlo najmanje 5 dana od prestanka menstrualnog krvarenja.

Uretralni brisevi: pacijent ne bi trebalo da urinira bar 1-2 h pre uzimanja brisa.

Spermogram i spermokultura: za analizu je neophodna apstinencija u trajanju od 3-5 dana; uzorak sperme se daje u laboratoriju ili se donosi u laboratoriju u specijalnim transportnim koferima na 37°C u roku od 20 minuta; za spermokulturu pacijent pre davanja uzorka sperme treba da urinira.

Stolica na parazite i koprokultura: stolica se uzima u čiste suve plastične posude sa navojem na koji je pričvršćena kašičica sa kojom se uzima uzorak. Dovoljna količina uzorka stolice je veličine oraha. Stolica ne sme da bude pomešana sa vodom, mokraćom, uljem, hemijskim sredstvima i sl. Kod prisustva neuobičajenih primesa u stolici (sluz, gnoj, krv, crvi, itd.) njih takođe treba zahvatiti kašičicom i staviti u posudu. Posudu nikad ne prepuniti stolicom. Obzirom da se paraziti i njihova jaja ne izbacuju stalno, potrebno je izvršiti pregled 2-3 uzorka stolice, uzetih u razmacima od 2 do 3 dana. Za kontrolne preglede bakterijskog kliconoštva donose se 2-3 uzorka u razmacima od minimalno nedelju dana. Uzorak stolice treba doneti što pre u laboratoriju, a može se čuvati na sobnoj temperaturi do dva sata, a duže se čuva u frižideru do donošenja u laboratoriju.

Perianalni otisak: za gliste *Enterobius vermicularis* analiza uzorka stolice nije uspešna, već se radi perianalni otisak. Uzorak se uzima ujutru, po ustajanju iz postelje i pre odlaska u toalet, pomoću providne lepljive trake, koja se lepi na analni otvor (analni otvor pre toga ne treba prati niti brisati). Pošto se uzme otisak, treba da se zalepi na predmetno staklo i donese u laboratoriju. Uzorak može da se uzme i u laboratoriju.

Test opterećenja glukozom: se izvodi u laboratoriju, u trajanju od 120-180 minuta (u zavisnosti od protokola koji je zahtevao lekar). Tokom izvođenja samog testa pacijent treba da miruje, ne može da jede, pije i puši. Par

dana pre izvođenja testa pacijent treba da je na uravnoteženoj ishrani i bez većih fizičkih napora. Trebalo bi prekinuti uzimanje pojedinih lekova koji utiču na metabolizam glukoze (npr. kortikosteroida), ali samo uz dogovor sa ordinirajućim lekarom.